

**Ministerstwo Spraw Zagranicznych
Rzeczypospolitej Polskiej**

**Program
polskiej pomocy zagranicznej
udzielanej za pośrednictwem MSZ
RP w roku 2009**

WARSZAWA 2009

Spis treści

1.	Założenia merytoryczne programu pomocy zagranicznej na 2009 rok.....	3
2.	Metody udzielania pomocy	4
3.	Podział środków pomocowych.....	4
3.1.	Europa Wschodnia	4
3.1.1.	Białoruś – 23,25 mln zł.	4
3.1.2.	Ukraina – 14,5 mln zł.	5
3.1.3.	Gruzja – 8,5 mln zł.	5
3.1.4.	Mołdowa – 2,5 mln zł.	5
3.2.	Dwustronna pomoc rozwojowa dla innych krajów i regionów.....	6
3.2.1.	Bałkany Zachodnie – 1 mln zł.	6
3.2.2.	Azja (w tym Azja Środkowa, Armenia, Azerbejdżan) i Afganistan – 42 mln zł.	6
3.2.2.1.	Azja – 2 mln zł.	6
3.2.2.2.	Afganistan – 40 mln zł.	6
3.2.3.	Afryka i Bliski Wschód – 10,35 mln zł.	7
3.2.3.1.	Angola – 1 mln zł.	7
3.2.3.2.	Autonomia Palestyńska –1,5 mln zł.	7
3.2.3.3.	Afryka – 5,85 mln zł.	7
3.2.3.4.	Bliski Wschód (w tym Irak)– 2 mln zł.	8
3.2.4.	Ameryka Łacińska – 0,5 mln zł.	8
4.	Wielostronna pomoc rozwojowa i wsparcie budżetowe – 7 mln zł.....	8
5.	Pomoc humanitarna i żywnościowa – 6 mln zł.....	8
6.	Międzynarodowe programy z krajami partnerskimi i inne programy horyzontalne oraz wsparcie budżetowe – 2,6 mln zł.	9
6.1.	Programy horyzontalne – 1 mln zł.	9
7.	Wolontariat zagraniczny – 1,6 mln zł.	9
8.	Informacja, promocja programu polskiej pomocy zagranicznej oraz edukacja rozwojowa – 3,5 mln zł.	9
8.1.	Informacja i promocja – 1,5 mln zł.	9
8.2.	Edukacja rozwojowa – 2 mln zł.	9
9.	Ewaluacja i obsługa Programu polskiej pomocy zagranicznej – 2 mln zł.	10

1. Założenia merytoryczne programu pomocy zagranicznej na 2009 rok

Polska staje się coraz bardziej znaczącym partnerem w unijnej i międzynarodowej polityce zagranicznej. Jednym z przejawów tego procesu jest zaangażowanie w realizację działań na rzecz rozwoju.

Rosnące poparcie społeczne dla programów pomocowych wynika z przekonania, iż odpowiedzialność za procesy i zjawiska służące rozwojowi gospodarczemu oraz wzrostowi dobrobytu na świecie powinna być częścią polskiej polityki zagranicznej.

Niniejszy dokument przedstawia ramowy plan podziału środków oraz pełni funkcje programu operacyjnego dla realizacji działań prowadzonych przez MSZ. Stanowi odpowiedź Polski na wyzwania międzynarodowe oraz zobowiązania wynikające z dokumentów regulujących pomoc rozwojową, w tym zwłaszcza Milenijnych Celów Rozwoju, Deklaracji Paryskiej ws. Efektywności Pomocy i Agendy Działań z Accry, uwzględnia także wnioski wynikające z ogólnej oceny pomocy udzielanej przez Polskę w latach poprzednich.

W 2009 r. na zewnętrzne programy pomocowe realizowane za pośrednictwem MSZ przeznaczono w budżecie państwa kwotę 130,697 mln zł.¹ Podejmowane działania stanowią będą kontynuację lub rozwinięcie aktywności zapoczątkowanej w latach ubiegłych, niekiedy w nowej formule. Polska w istotny sposób zaangażuje się w rozwój Europy Wschodniej. Dzięki inicjatywie Partnerstwa Wschodniego, przyjętej w czerwcu 2008 r. przez wszystkie kraje unijne, pojawiła się dodatkowa możliwość rozwoju stosunków Unii Europejskiej m.in. z krajami Europy Wschodniej. Część pomocy skierowana zostanie do państw Bałkanów Zachodnich. Polska będzie również kontynuować wsparcie dla Afryki i Bliskiego Wschodu (w tym dla Iraku) oraz dla Azji Środkowej, Armenii i Azerbejdżanu, a także dla Ameryki Łacińskiej. Podobnie jak w latach poprzednich, będziemy udzielać znaczącego wsparcia krajom priorytetowym, tj. Afganistanowi, Angoli, Autonomii Palestyńskiej, Białorusi, Gruzji, Mołdowie i Ukrainie. Szczególnej wagi nabrała obecnie pomoc zagraniczna kierowana do Afganistanu. Ze względu na polityczne i wojskowe zaangażowanie Polski w tym kraju oraz nasze zobowiązania wobec społeczności międzynarodowej, aktywnie uczestniczymy w działaniach na rzecz poprawy bezpieczeństwa i odbudowy Afganistanu, zwielfokrotniając wartość realizowanych projektów.

Ponadto, przy opracowywaniu Programu polskiej pomocy zagranicznej MSZ kierowało się następującymi założeniami:

- uwzględnienie potrzeb pomocowych krajów priorytetowych polskiej pomocy zagranicznej, zarówno najbliższych sąsiadów, jak i bardziej odległych geograficznie;
- wspieranie inicjatyw przyczyniających się do rozwoju gospodarczego i społecznego państw biorców, budowy potencjału administracji publicznej i realizacji zasady „good governance”, działań promujących demokrację, a także rozwój społeczeństwa obywatelskiego, wolne media, prawa człowieka;

¹ Wysokość środków, których dysponentem jest MSZ, ujęta w rezerwie celowej budżetu państwa poz. 36 pod nazwą „Implementacja polskiego programu współpracy na rzecz rozwoju oraz wsparcie międzynarodowej współpracy na rzecz demokracji i społeczeństwa obywatelskiego, w tym co najmniej 40 mln na pomoc rozwojową dla Afganistanu oraz na dofinansowanie specjalistycznych Studiów Wschodnich Uniwersytetu Warszawskiego – kwota 2,3 mln zł oraz na telewizję Bielsat – 4.697 tys. zł”. Oprócz MSZ działania pomocowe realizują jeszcze inne resorty, przede wszystkim Ministerstwo Finansów (pomoc finansowa) oraz Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego (pomoc stypendialna). Wszystkie te działania składają się na Oficjalną Pomoc Rozwojową RP.

- ograniczenie obszarów interwencji do kilku dziedzin, przy uwzględnieniu potrzeb kraju partnerskiego oraz wymogu spójności polityki na rzecz rozwoju;
- skierowanie ok. 3/4 środków finansowych przeznaczonych na pomoc zagraniczną do zdefiniowanych priorytetowych sektorów wsparcia;
- realizowanie większości projektów poza stolicami krajów partnerskich i uwzględnianie w ten sposób specyficznych potrzeb społeczności lokalnych (tzw. *community mobilization*);
- powiązanie bilateralnych działań pomocowych z działaniami realizowanymi poprzez instrumenty wielostronne, w szczególności przygotowanymi przez Unię Europejską (DCI, EDF, ENPI, EIDHR) i OECD;
- szersze uwzględnienie kontekstu międzynarodowego, przede wszystkim inicjatyw podejmowanych na forum UE;
- budowanie pozytywnego wizerunku Polski i Polaków oraz programu polskiej pomocy zagranicznej w Polsce i wśród partnerów zagranicznych;
- wspieranie inicjatyw mających na celu propagowanie idei i zasad współpracy rozwojowej w polskim społeczeństwie;
- rozwój polskiego programu wolontariatu zagranicznego;
- rozwój monitoringu i systemu ewaluacji.

2. Metody udzielania pomocy

Polska pomoc realizowana będzie poprzez:

- projekty pomocowe zgłaszane przez organy administracji rządowej, jednostki samorządu terytorialnego, instytuty naukowo-badawcze oraz publiczne szkoły wyższe² wyłonione w drodze zaproszenia do składania projektów;
- projekty pomocowe zgłaszane przez organizacje pozarządowe oraz szkoły wyższe niepubliczne wyłonione w otwartych konkursach;
- projekty pomocowe inicjowane i opracowywane na szczeblu lokalnym, zgłaszane przez polskie placówki dyplomatyczne, wyłonione w drodze zaproszenia do składania projektów (Fundusz Małych Grantów);
- współpracę z wyspecjalizowanymi wielostronnymi organizacjami, programami i funduszami międzynarodowymi.

3. Podział środków pomocowych

3.1. Europa Wschodnia

3.1.1. Białoruś – 23,25 mln zł.

Sektory wsparcia:

- dostęp do obiektywnej informacji,
- budowa społeczeństwa obywatelskiego (w szczególności wsparcie dla niezależnych organizacji pozarządowych, stowarzyszeń małego biznesu),
- rozwój samorządności lokalnej i współpracy transgranicznej,
- wsparcie inicjatyw w zakresie dobrego rządzenia (*good governance*),

Przeznaczenie funduszy:

² Jednostki naukowo-badawcze i publiczne szkoły wyższe są uprawnione do ubiegania się o dofinansowanie z niniejszego programu działań własnych w zakresie zgodnym ze swoimi ustawowo określonymi zadaniami.

inicjatywy medialne, administracja rządowa, działania za pośrednictwem Ambasady RP, organizacje pozarządowe (procedura konkursowa).

3.1.2. Ukraina – 14,5 mln zł.

Sektory wsparcia:

- reforma samorządowo-terytorialna,
- wzmocnienie instytucji administracji centralnej i wsparcie procesów dostosowawczych do standardów UE (w szczególności, reforma wymiaru sprawiedliwości, służb celnych i granicznych),
- reformy gospodarcze (w szczególności, pomoc w opracowaniu rozwiązań prawnych dotyczących obrotu ziemią, w tym katastru, wdrażanie programów oszczędzania energii, wsparcie w negocjacjach FTA i Układu Stowarzyszeniowego),
- rozwój rolnictwa (w tym kwestie fitosanitarne, specjalistyczne szkolenia i staże dla pracowników instytucji oraz organizacji odpowiedzialnych za rolnictwo),
- wsparcie działań na rzecz integracji europejskiej i euroatlantyckiej.

Przeznaczenie funduszy:

administracja rządowa, jednostki samorządu terytorialnego, działania za pośrednictwem Ambasady RP, organizacje pozarządowe (procedura konkursowa).

3.1.3. Gruzja – 8,5 mln zł.

Priorytetowe sektory wsparcia:

- rolnictwo i rozwój obszarów wiejskich,
- decentralizacja i rozwój lokalny,
- rozwój instytucji społecznych (w tym działających na rzecz uchodźców wewnętrznych - IDPs),
- odbudowa małej infrastruktury (szczególnie energetycznej),
- wsparcie aspiracji euroatlantyckich.

Przeznaczenie funduszy:

administracja rządowa, jednostki samorządu terytorialnego, działania za pośrednictwem Ambasady RP, organizacje pozarządowe (procedura konkursowa), bezpośrednia pomoc bilateralna.

3.1.4. Mołdowa – 2,5 mln zł.

W nawiązaniu do programu działań Polsko-Mołdawskiego Forum Integracji Europejskiej powołanego w 2008 r., polska pomoc będzie służyć realizacji reform sprzyjających wprowadzaniu w Republice Mołdowy standardów unijnych.

Priorytetowe sektory wsparcia:

- rolnictwo i rozwój obszarów wiejskich (w tym agroturystyka),
- rozwój samorządności lokalnej i społeczeństwa obywatelskiego,
- rozwój małego biznesu,
- wzmocnienie administracji publicznej (w szczególności w zakresie zarządzania migracjami i przeciwdziałania handlowi ludźmi, przejrzystości systemu finansowego oraz wcielania w życie standardów europejskich).

Przeznaczenie funduszy:

administracja rządowa, działania za pośrednictwem Ambasady RP, organizacje pozarządowe (procedura konkursowa).

3.2. Dwustronna pomoc rozwojowa dla innych krajów i regionów

3.2.1. Bałkany Zachodnie – 1 mln zł.

Fundusze na pomoc dla tego regionu zostaną rozdysponowane pomiędzy państwa uprawnione do otrzymywania wsparcia ODA: Albanie, Bośnię i Hercegowinę, Czarnogórę, Macedonię oraz Serbię i Kosowo.

Sektory wsparcia:

- wzmocnienie administracji publicznej,
- wspieranie transformacji gospodarczej,
- działania na rzecz bezpieczeństwa i stabilności regionu.

Przeznaczenie funduszy:

administracja rządowa, działania za pośrednictwem Ambasad RP, organizacje pozarządowe (procedura konkursowa).

3.2.2. Azja (w tym Azja Środkowa, Armenia, Azerbejdżan) i Afganistan – 42 mln zł.

3.2.2.1. Azja – 2 mln zł.

Sektory wsparcia:

- rolnictwa, rozwój obszarów wiejskich i gospodarowanie wodą,
- ochrona zdrowia i edukacja,
- rozwój środków masowej komunikacji,
- reintegracja społeczna osób przemieszczanych wewnętrznie (tylko Armenia i Azerbejdżan).

Przeznaczenie funduszy:

administracja rządowa, jednostki samorządu terytorialnego, działania za pośrednictwem Ambasad RP, organizacje pozarządowe (procedura konkursowa).

3.2.2.2. Afganistan – 40 mln zł.

Skomplikowany problem procesu stabilizacji i odbudowy Afganistanu znajduje się w centrum uwagi społeczności międzynarodowej. Kraje uczestniczące w misji stabilizacyjnej ISAF, w tym Polska, przyjęły na siebie obowiązek stopniowego zwiększania działań na rzecz odbudowy tego kraju. Aktywność ta ulegnie intensyfikacji w przypadku podjęcia pozytywnej decyzji o ustanowieniu przez nasz kraj Regionalnego Zespołu Odbudowy (Provincial Reconstruction Team, PRT). W związku z przejściem odpowiedzialności za kierowanie działaniami międzynarodowej koalicji na terenie prowincji Ghazni, Polska zamierza aktywnie włączyć się we wsparcie zmian instytucjonalnych.

Sektory wsparcia:

- wzmocnienie struktur państwa i społeczeństwa obywatelskiego, w tym pomoc w organizacji wyborów i tworzeniu systemu spisów wyborców,

- dywersyfikacja gospodarki, w tym rozwój rolnictwa i upraw alternatywnych dla plantacji maku,
- dostęp do wody pitnej,
- ochrona zdrowia, w tym budowa i rozbudowa wiejskich ośrodków zdrowia,
- wzmacnianie społeczeństwa obywatelskiego, w tym pomoc w organizacji wyborów i w tworzeniu systemu spisów wyborców,
- edukacja,
- rozwój prowincji Ghazni.

Fundusze zostaną rozdzielone następująco:

administracja rządowa (w tym w szczególności PRT oraz Grupa Wsparcia CIMIC), działania za pośrednictwem Ambasady RP, współpraca wielostronna oraz realizacja Narodowego Programu Odbudowy Afganistanu, organizacje pozarządowe (procedura konkursowa).

3.2.3. Afryka i Bliski Wschód – 10,35 mln zł.

3.2.3.1. Angola – 1 mln zł.

Specjalna pula środków przeznaczona została na działania w Angoli jako kraju priorytetowym.

Sektory wsparcia

- rozwój zasobów ludzkich i wsparcie administracji lokalnej;
- ochrona zdrowia;
- rehabilitacja pokonfliktowa

Przeznaczenie funduszy:

administracja rządowa, działania za pośrednictwem Ambasady RP, organizacje pozarządowe (procedura konkursowa).

3.2.3.2. Autonomia Palestyńska –1,5 mln zł.

Polska utrzymuje tradycyjnie dobre stosunki z władzami Autonomii Palestyńskiej, a naród palestyński nieprzerwanie od kilku lat pozostaje biorcą pomocy z Polski.

Sektory wsparcia:

- rozwój zasobów ludzkich,
- rozwój obszarów wiejskich i wspólnot lokalnych
- projekty społeczne,
- dostęp do wody pitnej.

Przeznaczenie funduszy:

administracja rządowa, działania za pośrednictwem Ambasady RP, organizacje pozarządowe

3.2.3.3. Afryka – 5,85 mln zł.

Zgodnie ze Strategią UE wobec Afryki oraz w nawiązaniu do Milenijnych Celów Rozwoju, Polska kontynuuje swoją pomoc dla tego kontynentu.

Sektory wsparcia

- rozwój zasobów ludzkich i wsparcie administracji lokalnej,

- rehabilitacja pokonfliktowa,
- edukacja i ochrona zdrowia (w szczególności walka z epidemią HIV/AIDS, gruźlicą, malarią oraz przetoką),
- rolnictwo i rozwój obszarów wiejskich,
- dostęp do wody pitnej i poprawa warunków sanitarnych

Przeznaczenie funduszy:

administracja rządowa, działania za pośrednictwem Ambasady RP, organizacje pozarządowe (procedura konkursowa).

3.2.3.4. Bliski Wschód (w tym Irak)– 2 mln zł.

Sektory wsparcia:

- rozwój zasobów ludzkich,
- wsparcie dla osób, których domy zostały uszkodzone lub zburzone,
- ochrona dziedzictwa kulturowego,
- edukacja i ochrona zdrowia.

Przeznaczenie funduszy:

administracja rządowa, działania za pośrednictwem Ambasady RP, organizacje pozarządowe (procedura konkursowa).

3.2.4. Ameryka Łacińska – 0,5 mln zł.

Sektory wsparcia:

- edukacja i wzmocnienie społeczeństwa obywatelskiego,
- rozwój turystyki i ochrona środowiska,
- ograniczanie ubóstwa i zrównoważona gospodarka zasobami naturalnymi.

Fundusze zostaną wydatkowane za pośrednictwem Ambasad RP.

4. Wielostronna pomoc rozwojowa i wsparcie budżetowe – 7 mln zł.

W ramach pomocy wielostronnej zostaną dofinansowane przede wszystkim organizacje, programy i fundusze działające za pośrednictwem systemu Narodów Zjednoczonych, a także globalne fundusze pomocowe oraz fundusze utworzone z inicjatywy UE i OECD.

Część środków pomocowych zostanie przeznaczonych na wsparcie budżetowe (*budget support*) w wybranych krajach, gdzie będzie pełnić rolę instrumentu wzmacniającego odpowiedzialność tych podmiotów za własne procesy rozwojowe.

5. Pomoc humanitarna i żywnościowa – 6 mln zł.

Pomoc humanitarna to przede wszystkim ratowanie i ochrona życia w czasie klęsk i katastrof spowodowanych warunkami naturalnymi lub wywołanymi działalnością człowieka. Polska pomoc humanitarna będzie realizowana zgodnie z regułami Dobrego Świadczenia Pomocy Humanitarnej (*Good Humanitarian Donorship, GHD*), czyli będzie uwzględniać następujące zasady: humanitaryzm, bezstronność, neutralność, niezależność, szybkość, adekwatność, możliwie niskie koszty administracyjne. Wsparcie będzie miało głównie formę wpłat kanałami wielostronnymi na rzecz humanitarnych instytucji międzynarodowych oraz dofinansowania działań pozarządowych organizacji humanitarnych.

Przekazywanie pomocy żywnościowej i zapewnienie krajom rozwijającym się bezpieczeństwa żywnościowego będzie następować z uwzględnieniem zasady, iż pomoc żywnościowa nie może wywoływać jakichkolwiek negatywnych skutków dla lokalnego rynku. Kryteriami wyboru programów wsparcia będą realne potrzeby w poszczególnych krajach lub na poszczególnych obszarach, ze szczególnym uwzględnieniem krajów priorytetowych.

6. Międzynarodowe programy z krajami partnerskimi i inne programy horyzontalne oraz wsparcie budżetowe – 2,6 mln zł.

6.1. Programy horyzontalne – 1 mln zł.

W ramach programu polskiej pomocy kontynuowane będą działania o charakterze horyzontalnym, obejmujące swoim zakresem większą liczbę państw biorców ODA, w tym „Szkolenie dla młodych dyplomatów z krajów partnerskich”.

7. Wolontariat zagraniczny – 1,6 mln zł.

Program wolontariatu zagranicznego został zainicjowany w 2008 r. jako wsparcie dla projektów pomocowych realizowanych na rzecz krajów rozwijających się i przechodzących transformację. Bazuje na analizie rozwiązań stosowanych przez doświadczonych donatorów oraz na doświadczeniach polskich organizacji pozarządowych. Stanowi istotny element współpracy między strukturami państwowymi i społeczeństwem obywatelskim. Jest jedną z metod edukacji rozwojowej oraz bezpośredniego angażowania Polaków w kwestie pomocy rozwojowej.

8. Informacja, promocja programu polskiej pomocy zagranicznej oraz edukacja rozwojowa – 3,5 mln zł.

8.1. Informacja i promocja – 1,5 mln zł.

Działalność pomocowa Polski oraz udział naszego kraju we współpracy wielostronnej (UE, System NZ i OECD) cieszą się rosnącym zainteresowaniem społeczności międzynarodowej i partnerów programu polskiej pomocy. Pomimo postępującego zaangażowania Polski we wspieranie rozwoju innych krajów, ten względnie nowy i zyskujący na znaczeniu wymiar aktywności międzynarodowej jest nadal mało znany, rzadko poruszany w przekazach medialnych zarówno w kraju, jak i zagranicą oraz niemal nieobecny w polskiej debacie publicznej. Konieczne jest, w związku z tym, wzmocnienie działań informacyjno-promocyjnych.

8.2. Edukacja rozwojowa – 2 mln zł.

Edukacja rozwojowa obejmuje działania edukacyjne skierowane do polskiego społeczeństwa w celu pogłębienia wiedzy na temat problemów rozwoju na świecie, w tym działania prowadzone za pośrednictwem mediów. Edukacja rozwojowa powinna skłaniać do krytycznej refleksji nad odpowiedzialnością za rozwój międzynarodowy oraz prowadzić do osobistego zaangażowania i świadomego działania na rzecz walki z ubóstwem na świecie i realizacji Milenijnych Celów Rozwoju.

Przeznaczenie funduszy:

organizacje pozarządowe (procedura konkursowa), administracja rządowa, jednostki samorządu terytorialnego, współpraca z mediami.

9. Ewaluacja i obsługa Programu polskiej pomocy zagranicznej – 2 mln zł.

Znaczący wzrost środków finansowych na pomoc rozwojową wiąże się z koniecznością przeprowadzenia ewaluacji polskiej pomocy. W 2009 r. zakładana jest zewnętrzna ewaluacja w wybranych sektorach wsparcia w krajach priorytetowych, mająca na celu weryfikację efektywności działań finansowanych z budżetu państwa.

W ramach administracyjnej obsługi programu polskiej pomocy zagranicznej finansowane będą m.in.:

- działania monitorujące projekty finansowane ze środków przeznaczonych na pomoc zagraniczną,
- obsługa prawna działań pomocowych,
- publikacja w prasie ogłoszeń dotyczących konkursów,
- podróże służbowe krajowe i zagraniczne związane z realizacją programu pomocy zagranicznej,
- zakup materiałów i wyposażenia,
- zakup komputerów i specjalistycznych programów komputerowych,
- zakup pomocy naukowych i dydaktycznych, prenumerata publikacji,
- specjalistyczne szkolenia dla pracowników MSZ,
- umowy-zlecenia i umowy o dzieło z ekspertami zatrudnianymi okresowo w Departamencie Współpracy Rozwojowej MSZ oraz na placówkach w krajach priorytetowych.